

УДК 338.487

Тарасенко О. С., к.е.н.

Київський національний університет технологій та дизайну

Цимбаленко Н. В., к.е.н., доцент

Державний торговельно-економічний університет

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИЗМУ

Туристична галузь є важливою складовою економіки України, яка сприяє працевлаштуванню населення, здійснює суттєвий внесок у ВВП держави. Саме туризм вважається тією галуззю світової економіки, що найбільше постраждала від карантинних заходів та від поширення COVID-19. В Україні, нажаль, туристичним компаніям довелося зіштовхнутись також із більш серйозним випробуванням – наслідками повномасштабних воєнних дій, на початку яких значна кількість найманих працівників, зокрема, у туристичній сфері, залишилися без роботи, різко скоротилися чисельність та обсяги діяльності туристичних компаній. Водночас, вже у 2023 р. почалось поступове відновлення галузі та в 2024-2025 рр. ця тенденція зберіглась [1-3].

Слід зазначити, що відновлення та адаптація вітчизняної туристичної галузі до сучасних умов супроводжувались суттєвими трансформаціями під впливом як внутрішніх соціально-економічних процесів, так і глобальних тенденцій розвитку міжнародного туризму. Одним із ключових індикаторів, що відображає конкурентоспроможність країни на світовому ринку туристичних послуг, є динаміка зовнішньоекономічної діяльності у сфері подорожей. Особливе значення мають обсяги експорту та імпорту послуг, адже саме вони дають змогу оцінити не лише масштаб участі України у світовій туристичній діяльності, але й визначити баланс між вхідними та вихідними туристичними потоками.

Динаміку показників експорту, імпорту, а також сальдо послуг за статтею “Подорожі” наведено на рис. 1.

Рис. 1. Експорт, імпорт та сальдо послуг за статтею “Подорожі”
(побудовано авторами на основі [4])

Аналіз показників, наведених на рис. 1, дозволяє зробити висновок, що в цілому протягом 2005-2023 рр. періоди поступового зростання обсягу експорту послуг чергуються із періодичними різкими скороченнями рівнів даного показника. Так, експорт послуг за статтею “Подорожі” різко (на 38,00 %) скоротився у 2009 р. Імовірно, таке зниження експорту послуг було обумовлено наслідками світової фінансово-економічної кризи. У 2014 р., який ознаменувався початком воєнних дій на Сході України, відбулось скорочення експорту послуг на 68,29 %. У 2020 р. у зв’язку із наслідками пандемії COVID-19 показник скоротився порівняно з 2019 р. на 76,60 %. Після часткового відновлення обсягів у 2021 р., рівень експорту послуг продовжив скорочення у 2022-2023 рр., що обумовлено повномасштабними воєнними діями в Україні. В цілому, можна зробити висновок про те, що туристична галузь України має потенціал до підвищення рівня експорту послуг за статтею “Подорожі”, однак турбулентність чинників зовнішнього середовища перешкоджає реалізації даного потенціалу.

На відміну від експорту, стійкою тенденцією рівня імпорту послуг за статтею “Подорожі” протягом 2005-2023 рр. є зростання (рис. 1). Показники динаміки свідчать про те, що вищезазначені виклики зовнішнього середовища мали суттєвий негативний вплив не лише на експорт, а й на імпорт послуг за статтею “Подорожі”. Основними відмінностями між показниками динаміки імпорту послуг, порівняно з експортом, є нижчий темп скорочення обсягів послуг в залежності від впливу негативних факторів та наявність стійкої тенденції до зростання рівня в цілому. Суттєве перевищення обсягів імпорту порівняно з обсягами експорту подорожей протягом останніх років підтверджує руйнівний вплив війни, розпочатої росією, на розвиток туристичної галузі України. Саме в 2014 р. відбулось різке скорочення експорту послуг, а сальдо склало -3449 млн. дол. США. В 2022 р. сальдо послуг за статтею “Подорожі” було рекордно низьким і склало - 18985 млн. дол. США.

Отже, аналіз динаміки показників експорту та імпорту послуг за статтею “Подорожі” дозволив виявити стійке зростання імпорту туристичних послуг в Україні. Водночас, відбувається постійне зниження обсягів експорту туристичних послуг, зокрема, у зв’язку із більш суттєвою залежністю даного показника від зовнішніх факторів, порівняно із рівнем імпорту послуг. Суттєвою хронічною проблемою є негативне сальдо торговельного балансу за статтею “Подорожі” протягом 2011-2023 рр. Водночас, туристична галузь України демонструє потенціал до зростання та здатність до адаптації в умовах кризи. Проблема її розвитку потребує комплексного вирішення через усунення негативних факторів впливу, розвиток внутрішнього туризму та покращення туристичної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Мирончук Р. Туристична галузь за пів року сплатила понад 1,2 мільярда гривень податків (інфографіка). Мінфін. 2024. URL: https://minfin.com.ua/ua/2024/08/05/132559527/?utm_source
2. Бугас В.В., Ковальчук Е.В. Інтеграція України у світовий ринок туристичних послуг. European scientific journal of Economic and Financial innovation. 2024. №2(14). С. 76-85.
3. Снігур К. В., Никифорова Ю. Л. Тенденції розвитку екологічного туризму в Україні в умовах російсько-української війни. Торгівля і ринок України. 2024. №1(55). URL: <https://doi.org/10.33274/2079-4762-2024-55-1-58-68>
4. Подорожі: експорт-імпорт послуг. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/travel/>.